

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗ ΘΑΣΟ
ΚΑΙ ΚΑΒΑΛΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ:
ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ*

Γεωργία Κ. Χιόνη

Καμιά έρευνα δεν έγινε μέχρι σήμερα για την οργάνωση και λειτουργία των ταχυδρομείων στην Καβάλα και Θάσο κατά τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας. Η έλλειψη ενός οργανωμένου συστήματος μεταφοράς επιστολών και εμπορευμάτων, καθώς και οι αντίξοες καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν συχνά στις θαλάσσιες συγκοινωνίες, αποτελούσαν τροχοπέδη στην επικοινωνία των κατοίκων της περιοχής μας. Υπήρχαν βέβαια ταχυδρομεία, αλλά τα ταχυδρομεία αυτά υπήρχαν μόνο στις έδρες των νομών, ήσαν υποτυπώδη και λειτουργούσαν με ιδιωτική πρωτοβουλία. Η κρατική μέριμνα εκδηλώθηκε πολύ αργότερα, όταν με παρέμβαση των ιδίων των κρατών τα ταχυδρομεία άρχισαν να μετατρέπονται από ιδιωτικές επιχειρήσεις σε κρατική υπηρεσία. Έτσι στην Ελλάδα το πρώτο ταχυδρομείο θα ιδρυθεί το 1828 από τον Καποδίστρια, ενώ στη Θάσο το Γενάρη του 1903, καθυστέρηση που οφείλεται στη δυσκινησία και στη μη προσαρμοστικότητα του τουρκικού κράτους στις νέες συνθήκες που άρχισαν να διαμορφώνονται.

Σταθμός στη βελτίωση και εξέλιξη του μέσου αυτού της επικοινωνίας των ανθρώπων στάθηκε η επιρόηση του γραμματοσήμου από τον Άγγλο σερ Ρόουλαντ Χιλ το έτος 1840. Ακολουθεί μια περίοδος οργάνωσης και ακμής των ευρωπαϊκών εταιριών που εγκαθιστούν σε σημαντικές ελληνικές πόλεις των τουρκοκρατούμενων περιοχών γραφεία για τη διεκπεραίωση της όλης αλληλογραφίας. Στην Καβάλα υπάρχει ήδη το αυστριακό ταχυδρομείο και από το 1893 συστήνεται και το γαλλικό. Το οθωμανικό ταχυδρομείο που υπάρχει και λειτουργεί στην Καβάλα, δε φαίνεται να είναι οργανωμένο. Τα γράμματα που έρχονται παραμένουν στο κονάκι και η μέρι-

* Η εργασία αυτή είναι η εισήγηση που έγινε το Σεπτέμβριο του 2001 στην Καβάλα στο Α΄ Διεθνές Συνέδριο Βαλκανικών Σπουδών. Δημοσιεύτηκε στα σχετικά Πρακτικά που κυκλοφόρησαν από τον κ. Ν. Ρουδομέτση. Την αναδημοσιεύουμε, όμως, επειδή αναφέρεται στη Θάσο και ενδιαφέρει τους Θασίους.

μνα για τη διανομή τους είναι ανύπαρκτη. Γι' αυτό ο Θεόδωρος Αντωνιάδης, από τα Λιμενάκια, γράφει στον Αυγουστή Γιαννάκη, στις 14 Μαρτίου 1888, που διαμένει στην Καβάλα, τα εξής: «*Παρακαλώ να υπάγεις εις το κονάκι να μας χαιρετάς τον Αλφρέδον και να τον ερωτήσεις αν έχω κανένα γράμμα από πουθενά, να σε το δώσει να μοι το στείλεις*»¹.

Ο παλιός τρόπος διακίνησης της αλληλογραφίας στις τουρκοκρατούμενες ελληνικές περιοχές συνεχίστηκε και κατά τον 19ο αιώνα. Από μια σειρά εγγράφων, που άλλα έχουν εκδοθεί και άλλα παραμένουν ανέκδοτα, παρακολουθούμε το πώς γινόταν η μεταφορά των επιστολών ή των λεγόμενων ραβασίων κατά τη χρονική περίοδο 1824-1912. Υπήρχε βέβαια το τουρκικό ταχυδρομείο στην πρωτεύουσα του κάθε καζά, αλλά η λειτουργία του ήταν υποτυπώδης. Το κοινό, άλλωστε, δεν είχε εμπιστοσύνη στην υπηρεσία αυτή, γιατί πολλές επιστολές χάνονταν και δεν έφταναν ποτέ στον προορισμό τους. Ύστερα έπρεπε κάποιος από τη Θάσο ή από χωριό της Καβάλας να μεταβεί στην πόλη για να καταθέσει την αλληλογραφία του. Γι' αυτό προσπαθούσε να εύρει ευκολότερο και ασφαλέστερο τρόπο μεταφοράς της αλληλογραφίας του. Τέτοιος τρόπος ήταν με γνωστό του πρόσωπο που πήγαινε στο μέρος όπου έστελνε το ραβασίό του ή το γράμμα του ή ο πλοίαρχος που εκτελούσε τις θαλάσσιες μεταφορές της περιοχής. Από το Καζαβίτι ο Μαργαρίτης Μπογιατζής έγραφε στη γυναίκα του Δημήτρη Αγγέλου, που διέμενε στο Θεολόγο: «*...το πανί όπου έδωσι της θυγατέρας σου και το έβαλε μέσα εις το σπίτι, το οποίον είναι του ανθρώπου αυτονού οπού φέρνει το ραβασίον, χωρίς άλλο μάλιστα έχει και την τζέτουλα και να την ταιριάσεις, να τους το δώσεις, διατί δεν ημπορώ να έρχομαι διά τόνσον υπόθεσιν*»².

Στις 28-9-1850 οι επίτροποι της μονής Ξηροποτάμου, αρχιμανδρίτες Διονύσιος και Ιωαννίκιος, αναφέρουν στον Αναγνώστη Παπά Δημητρίου, κάτοικο Καζαβιτίου, ότι έμαθαν για το θάνατο του συναδέλφου τους Γρηγορίου από τον πλοίαρχο Υδραίο³, ενώ στις 18-10-1851 οι ίδιοι επίτροποι γράφουν στον Αναγνώστη Παπά Δημητρίου τα εξής: «*ελάβομεν το από 12 του τρέχοντος προς ημάς γράμμα σου και είδομεν εν αυτώ, όθεν στέλλομε το ρακοκάζανον με το καπάκι και λουλά και το σαμάρι με το ίδιον πλοίον, την παραλαβήν των οποίων να μας αποκριθείς με πρώτην ευκαιρίαν προς ησυχίαν μας...*»⁴.

Στις 27-12-1852 οι νέοι επίτροποι της μονής Ξηροποτάμου, γέροντες Ναθαναήλ

1. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, Το αρχείο της οικογένειας Βαγγέλη Σταμπουλή, *Θασιακά*, τ. 8(1992-93), σ. 179.

2. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, *Θασιακά*, τ. 2(1985), σ. 165.

3. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη, που βρίσκεται στην κατοχή των κληρονόμων Γεωργίου Μαυρομάτη, από τον Πρίνο.

4. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη.

και Γεδεών, με γράμμα τους πληροφορούν τον επίτροπό τους στο Καζαβίτι Αναγνώστη Παπά Δημητρίου ότι του στέλνουν 3.000 γρόσια «εσφραγισμένα με τον ίδιο γραμματοκομιστήν»⁵. Αποστολές χρημάτων με πλοίαρχους ή άλλα γνωστά πρόσωπα αναφέρονται και σε πολλά άλλα γράμματα των επιτρόπων της μονής Ξηροποτάμου προς τον ίδιο επίτροπό τους, που διέμενε στο Καζαβίτι της Θάσου. Στο από 14-6-1853 γράμμα τους αναφέρουν: «...σπεύδομεν να σοι διαδηλώσωμεν ότι μετά την παραλαβήν του συναλλαγματικού εγχειρίσασμεν προς τον πλοίαρχον τα εν αυτώ διαδηλούντα χρήματα»⁶. Στον ίδιο επίτροπό τους γράφουν στις 30-6-1853: «Τα γρόσια τα οποία σε στέλλομεν είναι χίλια πεντακόσια δεκαεπτά και παράδες είκοσι, αριθ. 1517 ½· δεν ευκολύνθημεν να σε εμβάσωμεν περισσότερα· θέλει τα λάβεις παρά του ιδίου Ιωάννου Γρηγορίου εσφραγισμένα»⁷.

Ο Ιωάννης Γρηγορίου χρησιμοποιείται συχνά από τη μονή Ξηροποτάμου για τη μεταφορά χρημάτων, επιστολών ή άλλων αντικειμένων. Στην από 27-7-1853 επιστολή των επιτρόπων της μονής προς τον Αναγνώστη Παπά Δημητρίου αναφέρεται ότι είχαν δοθεί στον Ιωάννη Γρηγορίου 115 ολλανδικά φλωρία και ότι στέλνουν άλλα 100 ολότροχα ολλανδικά φλωρία για την αγορά 1.000 οκάδων λαδιού. Στην ίδια επιστολή αναφέρεται ακόμα ότι έλαβαν οι επίτροποι το γράμμα του Αναγνώστη Παπά Δημητρίου μαζί με το λάδι και του στέλνουν «διά του επιφέροντος το παρόν εσφραγισμένα 1.200 γρ. κατά το αυτό σε κούρσος, εκ των οποίων θέλει δίδει και εις τον Οικονόμου Στέφανον, οσάκις ήθελε χρειασθεί»⁸. Με τον ίδιο τον Ιωάννη Γρηγορίου στέλνουν στις 4-10-1853 και άλλα 3.000 γρόσια εσφραγισμένα, «τα οποία θέλουν χρησιμεύσει διά το ελευσόμενον έτος»⁹.

Το θαλασσινό ταξίδι εκείνη την εποχή αποτελούσε μια δοκιμασία και πραγματική περιπέτεια. Ωρες ολόκληρες μικρά καΐκια ταξίδευαν με τα πανιά για να φθάσουν στον προορισμό τους. Επειδή η θάλασσα εγκυμονούσε κινδύνους, γι' αυτό οι άνθρωποι απέφευγαν τα ταξίδια, αν δεν υπήρχε πραγματική ανάγκη.

Ο Αναγνώστης Παπά Δημητρίου είχε υποσχεθεί να μεταβεί στη μονή Ξηροποτάμου, αλλά δεν τήρησε την υπόσχεσή του και οι επίτροποι της μονής στις 17-8-1853 του εκφράζουν τα παράπονά τους, γιατί δεν ταξίδεψε με τον Οικονόμου Στέφανο,

5. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη.

6. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη.

7. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη. Στην επιστολή αυτή αναφέρεται αρχικά ότι στέλνουν 2.000 γρόσια. Στην ωα αναφέρεται ότι στέλνουν τελικά 1517 ½ γρ. Φαίνεται ότι δεν μπόρεσαν να συγκεντρώσουν και να στείλουν τα 2.000 γρόσια. Στην ίδια επιστολή αναφέρεται ακόμα ότι έλαβαν το λάδι και το αρνί και ότι στέλνουν τουλούμια, 11 δέρματα παλαιά και 22 καινούρια, άραφα.

8. Βλ. Παράρτημα, αριθμ. εγ. 1, όπου δημοσιεύεται η επιστολή από το Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη.

9. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη.

ενώ ο Αναγνώστης από τις Μαριές είχε πάει για να πληρώσει την ομολογία του¹⁰. Η έλλειψη τακτικής συγκοινωνίας και οι δυσκολίες που υπήρχαν υποχρέωναν τις μονές να εσωκλείουν κι άλλες επιστολές για να τις επιδίδουν οι παραλήπτες σε τρίτα πρόσωπα. Στις 21-5-1853 οι επίτροποι της μονής Ξηροποτάμου εσωκλείουν και επιστολή για να την επιδώσει ο Αναγνώστης Παπά Δημητρίου στον Άγιο Μαρω-νείας¹¹. Στις 30-9-1854 εσωκλείουν ένα πωλητήριο για να εγχειρισθεί στον Κων/νο Οικονόμου Παπά Παπαναγιώτου, που διέμενε στην Παναγία¹². Μεγάλης αξίας αντικείμενα ή χρεωστικές αποφεύγουν να στέλνουν για να μη χαθούν. Χρεωστική 8.160 γροσιών οι επίτροποι της μονής Ξηροποτάμου δεν την στέλνουν στον Ιωάννη Λορέντσου, κάτοικο Παναγίας, επειδή φοβούνταν μην παραπέσει¹³.

Η διακίνηση γραμμάτων, δεμάτων και άλλων προϊόντων γινόταν, κυρίως, με τους πλοίαρχους των πλοίων. Ο Ιβηρίτης μοναχός Αγαθάγγελος στις 3-3-1858 έγραφε προς τους επιτρόπους της μονής Ιβήρων: «...τα δε γρόσια οπού θέλετε στείλει να τα βουλώσετε και να τα εγχειρίσετε εις τον πλοίαρχον Αναγνώστην Γιαννού... Ερχόμενος εδώ ο πλοίαρχος Ξανθός ανεφέρθη εις την διοίκησιν και με εξήτησεν γρ. τριακόσια να τον πληρώσω επί λόγω ότι τον παράγγειλα και ήλθεν με το καϊκι αυτού, αλλά η διοίκησις δεν το έδωσεν τέλος και έστω εις είδησίν σας, επειδή αυτός έρχεται εις Παντοκράτορα με το πλοίον του· περι δε τα οκτακόσια ήθελον να τα στείλω, αλλ' επειδή το πλοίον δεν εγνώριζε εις ποίον μέρος ήθελεν ελθή, τούτου ένεκα με δεύτερον πλοίον θέλω σας τα στείλει...»¹⁴.

Για τη μεταφορά προϊόντων η μονή Ιβήρων εκτός από τους πλοίαρχους χρησιμοποιεί και άλλα πρόσωπα που πρέπει να είναι έμποροι ή παραγγελιοδόχοι. Ένα τέτοιο όνομα αναφέρεται στην από 10-4-1858 επιστολή που στέλνει ο μετοχιάριος του Κάστρου στη μονή Ιβήρων και που αναγράφει: «...έλαβον και το συνηθισμένον αλεύρι καθώς και κριθάρι και τέσσερα ζουνάρια πέταλα και εκατόν καρφία με τον κύριον Μάρκον Παπά. Περικαλούμεν και τώρα με τον ίδιον Μάρκον Παπά να μοι στείλετε δύο μουτζούρια κριθάρι...»¹⁵.

Πολλές φορές εκείνοι που μεταφέρουν τα γράμματα ή τα άλλα διάφορα είδη, οι ίδιοι επιστρέφοντας φέρνουν και τις απαντήσεις ή συνοδεύουν εκείνα που στέλνουν οι μονές στους μετοχιάρχους της Θάσου. Στις 7-2-1869 οι επίτροποι της μονής

10. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη.

11. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη. Γράμμα στον Άγιο Μαρωνείας υπάρχει και σε φάκελο που στέλνουν στις 29-5-1872 οι επίτροποι της μονής Ιβήρων στο Γεράσιμο Ιβηρίτη, οικονόμο στο μετόχι του Κάστρου.

12. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη. Στην επιστολή αυτή αναφέρεται ακόμα ότι αποστέλλουν οι επίτροποι 10 μουτζούρια σίκαλι και 5 μουτζούρια καλαμπόκι, επειδή εμποδιζόταν το σιτάρι από την Καβάλα.

13. Αρχείο Αναγνώστη Λογοθέτη.

14. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

15. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

Ιβήρων, αρχιμανδρίτες Γρηγόριος και Δανιήλ, αναφέρουν στο Γεράσιμο Ιβηρίτη, οικονόμο στο Ιβηρικό μετόχι του Κάστρου Θάσου, τα εξής: «Συνοδεύεται το παρόν και δι' ενός γρούππου εσφραγισμένου και επιγεγραμμένου... όθεν και κατά την αίτησίν σου ιδού σοι εξαποστέλλομεν διά του ιδίου επιδότου του παρόντος μας καπετάν Δημήτρη Θασίτου γρόσια τρεις χιλιάδας και πεντακόσια, αριθμ. 3.506, εις γρούππον εσφραγισμένον, συνιστάμενα εις τα ακόλουθα είδη μονέδων... Διά του ιδίου δε σοι εξαποστέλλομεν και τρία τακούμια ελαιοτροβάδες· τουλούμια δε θέλομεν σοι εξαποστείλει ακολούθως...»¹⁶. Το ίδιο έγινε και με το Γεράσιμο, οικονόμο του μετοχίου της Καλλιράχης. Όταν πήγε στη μονή Ιβήρων, μετέφερε και το γράμμα του Γεράσιμου Ιβηρίτη, από το μετόχι του Κάστρου. Όταν επέστρεφε, έφερε και το από 6-5-1869 γράμμα της μονής στο μετοχιάριο του Κάστρου, που ανέφερε: «...και σοι ειδοποιούμεν ότι ελάβομεν το γράμμα σου με τον Γεράσιμον Οικονόμον Καλής Ράχης και είδομεν τα εν αυτώ γεγραμμένα σου· ελάβομεν και το λάδι οπού μας έστειλες με το μοναστηριακόν καϊκι... σοι τα στέλλομεν πάλιν οπίσω με τον Οικονόμον Γεράσιμον, με τον ίδιον σοι στέλλομεν και τρία τακούμια ελαιοτροβάδες... Σοι εξαποστέλλομεν με τον ίδιον Γεράσιμον Οικονόμον και τον τεσκερέν...»¹⁷.

Για την εξυπηρέτηση των αναγκών της η μονή Ιβήρων διαθέτει και καϊκι. Στις 29-5-1869 οι επίτροποι της μονής γράφουν στο μοναχό Γεράσιμο Ιβηρίτη, οικονόμο του μετοχίου του Κάστρου: «...ότι αποστέλλομεν το μοναστηριακόν μας καϊκι διά να φορτώσει το όσον λάδι έχεις εβγαλμένον, έτοιμον... να το φορτώσεις με τα τουλούμια και να μας το στείλεις με το καϊκι»¹⁸.

Το ίδιο και στις 25-5-1871 οι επίτροποι της μονής Ιβήρων με γράμμα τους πληροφοροούν τους επιστάτες του μετοχίου του Κάστρου, γέρο Γεράσιμο Οικονόμο και γέρο Κασσιανό, ότι έλαβαν το γράμμα τους και ότι θα στείλουν το μοναστηριακό καϊκι για να φορτώσουν τα λάδια. Τους στέλνουν μάλιστα και τουλούμια για να βάλουν το λάδι και δύο τσουβάλια αλεύρι και τους παρακαλούν ν' αποστείλουν και ένα τουλούμι κατράνι, όταν θ' αναχωρούσε το καϊκι τους για το Άγιον Όρος¹⁹. Τον άλλο χρόνο αποστέλλεται και πάλι το μοναστηριακό καϊκι για φόρτωση λαδιού από το μετόχι του Κάστρου²⁰. Το ίδιο γίνεται και τον επόμενο χρόνο για την παραλαβή λαδιού από το λιμάνι του Κάστρου²¹.

Η συγκοινωνία ανάμεσα στη Θάσο και στις μονές του Αγίου Όρους δε φαίνεται να ήταν τακτική. Περνούσαν κάπου κάπου καϊκια κι εξυπηρετούσαν τις ανάγκες των μοναστηριών. Για να μετακινηθεί, όμως, κάποιος ή να στείλει κάτι στη Θάσο έπρεπε να

16. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

17. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

18. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

19. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

20. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

21. Αρχείο Μονής Ιβήρων.

περιμένει μέρες. Γι' αυτό κι ο Γεράσιμος Ιβηρίτης από το Κάστρο παρακαλεί τους επιτρόπους της μονής Ιβήρων να του στείλουν τον τεσκερέ με το πρώτο καΐκι που θα περάσει από το μοναστήρι²². Αργότερα, στις 18-10-1879, στέλνουν με τον Κοντογεώργη και τσουβάλια για ελιές και 120 οκάδες σιτάρι²³. Όσα διαπιστώνονται σε κοντινά μέρη, τα ίδια παρατηρούνται και σε μακρινότερες αποστάσεις. Στις 23-6-1877 ο Δ. Θωμαΐδης από τις Μαριές στέλνει γράμμα στη συμπεθέρα του Αννούδα Λαμπίρη, που αναφέρει: «*Εχθές ήλθα από Καβάλα· ο κύριος Σουτήρης σύζυγός σας εβαρκάρισεν διά μέσου Σύρου κι απικί διά την Γερμανίαν... λάβε και την γραφήν του μου έδουσε κι δέκα τέσσερις αρ. 14 λίρις Αγγλίας να σας ενβάσου...*»²⁴. Η διακίνηση της αλληλογραφίας και από μακρινότερες περιοχές γίνεται πάλι με τους πλοίαρχους των πλοίων. Ο Σ. Σταυρόπουλος στις 8-11-1889 έγραφε από τη Σύρο στο μεγαλέμπορο Σωτήρη Λαμπίρη: «*Σας έγραφον με τον πλοίαρχον Σπάρων τα καθέκαστα, ο οποίος προ 15 ημ. αναχώρησε και ελπίζω ήδη να είναι υπό φώρτωσιν και έτοιμος δι' αναχώρησιν...*»²⁵.

Η κατάσταση των ταχυδρομείων στις τουρκοκρατούμενες ελληνικές περιοχές διαφωτίζεται καλύτερα από μια επιστολή που στέλνει από την Κωνσταντινούπολη ο Δημήτριος Δρακόντου στον αδελφό του Βαγγέλη. Η επιστολή αυτή, που είναι γραμμένη στις 15-6-1885, περιέχει ενδιαφέροντα στοιχεία που δείχνουν τον τρόπο της διακίνησης δεμάτων και γραμμάτων. Από αυτήν μαθαίνουμε για το αυστριακό πλοίο που εκτελούσε τη θαλάσσια γραμμή Καβάλας-Κωνσταντινούπολης. Από αυτήν πληροφορούμαστε για τη διακίνηση των πραγμάτων και της αλληλογραφίας και για την υποχρέωση των Θασίων να πηγαίνουν στην Καβάλα και να περιμένουν την άφιξη του πλοίου, προκειμένου να παραλάβουν τα πράγματά τους. Και το πιο σπουδαίο που αναφέρεται στην επιστολή είναι ότι ο αποστολέας ρωτά τον παραλήπτη με ποιον να στέλνει τα γράμματα από την Κωνσταντινούπολη ώστε να τα παίρνουν με ασφάλεια στη Θάσο. Παραθέτουμε το σχετικό απόσπασμα: «*Αδελφέ, σας ειδοποιώ... εις τας 15 να βριθείτε εις Καβάλα μόνοι σας και θα σας στείλου και φορέματα και άλλα διαίτιρα πράγματα για να λάβητι μόνοι σας από την μπόστα την αυστριακή*». Και συνεχίζοντας η επιστολή αναφέρει: «*Θα σας γράφου, επειδή φοβούμι να μην παραπέσονε τα γράμματά μας... και να μι γράψεις με ποίον να σας στέλνον τα γράμματά μας, να τα λαβαίνητε ασφαλώς και προς είδησίν σας...*»²⁶.

Η θαλάσσια συγκοινωνία Καβάλας-Θάσου από τα μέσα του 19ου αιώνα γίνεται πιο τακτική. Η Καβάλα εξελίσσεται σε κέντρο διεθνούς εμπορίου. Μεγάλες ναυτι-

22. Βλ. την από 16-9-1876 επιστολή του Γερ. Ιβηρίτη, που βρίσκεται στο Αρχείο της Μονής Ιβήρων.

23. Βλ. στο Αρχείο Μονής Ιβήρων τη σχετική επιστολή που στέλνουν οι επίτροποι της μονής στο γέρο-Γεράσιμο Ιβηρίτη του Κάστρου.

24. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, *Θασιακά*, τ. 4(1987), σ. 104.

25. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, ό.π., σ.113.

26. Βλ. *Γεωργίου Αυγουστίδη*, Ανέκδοτα έγγραφα των ετών 1846-1903, *Θασιακά*, τ. 4(1987), σ. 135.

λιακές εταιρείες, ευρωπαϊκές και ελληνικές, έχουν εγκαταστήσει τα γραφεία τους στην πόλη αυτή. Από το 1840 διέρχεται από την Καβάλα η αυστριακή εταιρεία Lloyd, ενώ την ίδια εποχή αρχίζει τα δρομολόγιά της και η γαλλική ατμοπλοϊκή εταιρεία Messageries Imperiales Maritimes και λίγο αργότερα η Marc Fraissinet. Ακολουθούν οι αγγλικές Liverpool Line, Bells Asia Minor και η Joly Victoria et Cie. Στη συνέχεια εμφανίζονται η Holland-American Line του Ρόττερταμ, η Deutsche Levante Linie του Αμβούργου και η γερμανική ατμοπλοϊκή εταιρεία «Άτλας». Την Καβάλα επίσης έχουν ως σταθμό τους και πολλές ατμοπλοϊκές εταιρείες, όπως είναι του Π. Πεταλά, η Αχαϊκή, του Π. Παντελέοντα και Σία, του Δεστούνη-Γιαννουλάτου κ.ά. Αναφέρουμε ακόμη και τα μικρά θασιτικά συντροφικά καΐκια που συνέδεαν τη Θάσο με την Καβάλα και εκτελούσαν 1-3 δρομολόγια την εβδομάδα. Το ίδιο δρομολόγιο εκτελούσε από το 1903 και το ατμόπλοιο Ida της γερμανικής μεταλλευτικής εταιρείας του Fr. Speidel²⁷.

Από μια σειρά επιστολών που μας διασώθηκαν διαπιστώνουμε ότι ο ρόλος των πλοίαρχων και των πλοίων στη διακίνηση των επιστολών και εμπορευμάτων συνεχίζεται και κατά την περίοδο αυτή. Στις 7-2-1887 με γράμμα του ζητεί ο Θεόδωρος Αντωνιάδης από τον Αυγουστή Γιαννάκη, που διέμενε στην Καβάλα, να του στείλει στη Σκάλα του με το πρώτο πλοίο του χωριού του 150 τούβλα²⁸. Στις 23-3-1888 ο Ζαλήν Τοκούσης με γράμμα του πληροφορεί τον Αυγουστή Γιαννάκη ότι έλαβε την επιστολή του και τις 8 οκ. βελόνες από τον πλοίαρχο Δ. Σιγούρο²⁹. Από άλλο γράμμα του Ζαλήν, γραμμένο στις 22-7-1887, μαθαίνουμε ότι έλαβε από τον Αυγουστή Γιαννάκη τις καλαμωτές «με τον επιφέρωντα της παρούσης μου»³⁰.

Για την κατάσταση του ταχυδρομείου της Καβάλας διαφωτιστική είναι η από 14-3-1888 επιστολή που στέλνει από τα Λιμενάρια ο Θεόδωρος Αντωνιάδης στον Αυγουστή Γιαννάκη, συγχωριανό του, που εμπορευόταν στην Καβάλα. Στην επιστολή αυτή αναφέρει: «...Παρακαλώ δε με τον καπιτάν Στέργιον Ιωάννου να μοι στείλεις εξάπαντος τες ακολούθους παραγγελίας...». Και συνεχίζοντας γράφει: «Παρακαλώ να υπάγης εις το κονάκι να μας χαιρετάς τον Αλφρέδον και να τον ερωτήσεις αν έχω κανένα γράμμα από πουθενά, να σε το δώσει να μοι το στείλεις»³¹. Αποδεικνύεται ότι δεν υπήρχε οργανωμένη οθωμανική ταχυδρομική υπηρεσία, αφού τα γράμματα δεν μοιράζονταν στους παραλήπτες και οι παραλήπτες έπρεπε να περνούν από το κονάκι για να παραλάβουν τα γράμματά τους.

27. Βλ. Αμιλίας Στεφανίδου, Η πόλη - λιμάνι της Καβάλας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Πολεοδομική διερεύνηση (1391-1912), Θεσσαλονίκη 1991, σ. 163.

28. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, Το αρχείο της οικογένειας Βαγγέλη Σταμπούλη, *Θασιακά*, τ. 8(1992-93), σ. 178.

29. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, *ό.π.*, σ.179.

30. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, *ό.π.*, σ.178-179.

31. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, *ό.π.*, σ.179.

Οι επαρχίες δεν είχαν ταχυδρομεία παρά μόνο οι πρωτεύουσες των καζάδων. Αλλά και στις πρωτεύουσες τα ταχυδρομεία δεν ήταν οργανωμένα, αφού δεν υπήρχαν υπάλληλοι για να μοιράζουν την αλληλογραφία στα σπίτια. Οι κάτοικοι των χωριών ήταν πράγματι απομονωμένοι. Και έπρεπε οι Θάσιοι ή να μεταβούν στην Καβάλα για να καταθέσουν την αλληλογραφία τους στο ταχυδρομείο ή έπρεπε κάποιος άλλος να κάνει αυτή την ενέργεια ή να μεταφέρει την αλληλογραφία του από το ένα μέρος στο άλλο. Το ότι υπήρχε δυσκολία στην αποστολή γραμμάτων από τα χωριά, εάν δε βρισκόταν ο άνθρωπος που θα ταξίδευε και θα μετέφερε την επιστολή, αποδεικνύεται από το γράμμα που στέλνει από τη Γκιουμουλτζίνα (Κομοτηνή) στις 15-10-1892 ο δάσκαλος Θεοφάνης Βασιλείου στον Κυριάκο Παρασχούδη, κάτοικο Θεολόγου. Στην επιστολή αυτή αναφέρεται: «...μέχρι τούδε ήμην εις Μαρώνειαν και δεν συνήντων κανέναν Θάσιον, διά τούτο ηναγκάσθην μετά λύπης μου να τηρήσω σιωπήν προς τους μακράν όντας φίλους μου. Αλλά τώρα, ότε συνεφωνήθην εις την πατρίδα μου διδάσκαλος και πρωτοψάλτης της μητροπόλεως, να γνωρίζητε ότι εις πάσαν δεδομένην ευκαιρίαν θα γράψω προς υμάς»³². Ο δάσκαλος Θ. Βασιλείου δικαιολογεί τη σιωπή του με το γεγονός ότι δεν μπόρεσε να συναντήσει κάποιον Θάσιο στη Μαρώνεια για να στείλει επιστολή στο φίλο του Κυριάκο Παρασχούδη.

Μαρτυρίες για διακίνηση επιστολών συναντούμε και σ' άλλα γράμματα. Στην από 3/15-12-1892 επιστολή, που στέλνει η Μαρία Αναγνώστου στο γαμπρό της Κυρ. Παρασχούδη, αναφέρεται: «Παρακαλώ απαντήσατε αμέσως και την απάντησιν στέλλεται μοι ενταύθα, διότι αύριον εσπέρας αναχωρεί πλοίον ν' αποστείλω αυτήν εις Καβάλαν...»³³. Παρόμοιες μαρτυρίες υπάρχουν και σ' άλλες επιστολές. Στην από 4-3-1896 αναφέρεται: «εσώκλειστα έχετε επιστολήν των κ. Πετρά και Παρακίξη»³⁴, ενώ στην από 29-5-1896 ότι ο Γεώργιος Χατζηδημητρίου αναμένει Ποταμιώτικον πλοίον, και στην από 6-7-1908 η ρουμανική σκίτη του Τιμίου Προδρομού αναφέρει στον Ι. Λασκαρίδη: «Ελάβαμεν την από 15 του τρέχοντος γράμμα σας με την επιστροφήν του καϊκίου μας... Το έγγραφον του δανείου των χρημάτων... ηθελήσαμεν να σας το στείλωμεν συνάμα με την επιστροφήν του πάτερ Ποιμένου...»³⁵.

Για σοβαρές κοινοτικές υποθέσεις αναλάμβανε ένα έμπιστο πρόσωπο να μεταφέρει την αλληλογραφία στο μητροπολίτη. Το ίδιο πρόσωπο ανέμενε για να μεταφέρει και την απάντηση του μητροπολίτη. Η ταχεία αυτή διαδικασία διαπιστώνεται από την επιστολή που στέλνει από το Λιμένα, στις 12-10-1895, ο μητροπολίτης Μα-

32. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, *Θασιακά*, τ. 3(1986), σ. 161.

33. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, ό.π., σ.162.

34. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, ό.π., σ.136-137.

35. Βλ. Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη, ό.π., σ.138.

ρωνείας Ιωακείμ στον προεστώτα του Κάστρου Αναστάσιο Ιατρό³⁶ και που αναφέρει: «επιστρέφοντες το συμβόλαιον διά του ιδίου προσώπου αναμένομεν ταχεία εις προηγούμενην ημών περί της πακτώσεως του Χιλιανδαρινού μετοχίου...»³⁷. Αλλά και από την Γκιουμουλτζίνα (Κομοτηνή) ό ίδιος μητροπολίτης Ιωακείμ αναφέρει στις 20-11-1896 στον ίδιο παραλήπτη Αν. Ιατρό ότι «αναμένων επιστολήν σου διά του ιδίου μέσου, δηλωτικόν της λήψεως της παρούσης μου και των ενεργειών σου, σοι εύχομαι επιτυχίαν...»³⁸.

Για ασφαλή μεταφορά των χρημάτων έπρεπε οι οφειλέτες να φροντίσουν να τα μεταφέρουν οι ίδιοι με ασφάλεια στον παραλήπτη τους. Ο δικηγόρος της Καβάλας Ι. Α. Αναστασιάδης απευθύνεται στις 17-1-1898 στον προεστώτα του Κάστρου Αν. Ιατρό και του συστήνει να ετοιμάσει χωρίς αναβολή τα χρήματα που του οφείλουν για να του τα φέρουν γρήγορα στην Καβάλα. Αλλά και οι τούρκικες διαταγές θα έπρεπε να μεταφερθούν με μέριμνα του σούμπαση από το ένα χωριό στο άλλο. Περιλήψη στα ελληνικά πίσω από ένα τουρκικό έγγραφο αναφέρει: «Εις Μαργές να δοθεί εις τον σούμπαση και να το στείλει εις Κάστρον κι από το Κάστρον εις Θεολόγον του σούμπαση»³⁹. Όλες αυτές οι μαρτυρίες διαφωτίζουν μια περίοδο κατά την οποία λειτουργούσαν ταχυδρομεία στις μεγάλες πόλεις, αλλά τα ταχυδρομεία αυτά ούτε οργανωμένα ήσαν ούτε ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις των κατοίκων της εποχής εκείνης.

Τα ταχυδρομεία της Καβάλας

Δε γνωρίζουμε πότε συστήθηκε το τουρκικό ταχυδρομείο στην Καβάλα. Πάντως το 1867 υπήρχε, αφού αναφέρεται από τους Heuzey-Daumet, που επισκέφθηκαν το έτος εκείνο την Καβάλα. Το ταχυδρομείο αυτό συστεγαζόταν με το τηλεγραφείο και στα τέλη του 19ου αιώνα μεταφέρθηκαν πάνω από το Διοικητήριο, στην οδό Γαλλικής Δημοκρατίας. Την ίδια περίπου εποχή αρχίζουν να λειτουργούν στην Καβάλα και δύο άλλα ταχυδρομεία ευρωπαϊκών κρατών. Αρχικά λειτούργησε το Αυστριακό και από το 1893 το Γαλλικό. Το πρώτο βρισκόταν μέσα στον εσωτερικό περιβόλο των τειχών επί της οδού Ύδρας και το δεύτερο νοτιότερά του, έξω από τα τείχη και δίπλα στη θάλασσα⁴⁰. Η πρώτη ελληνική διοίκηση που εγκαταστάθηκε

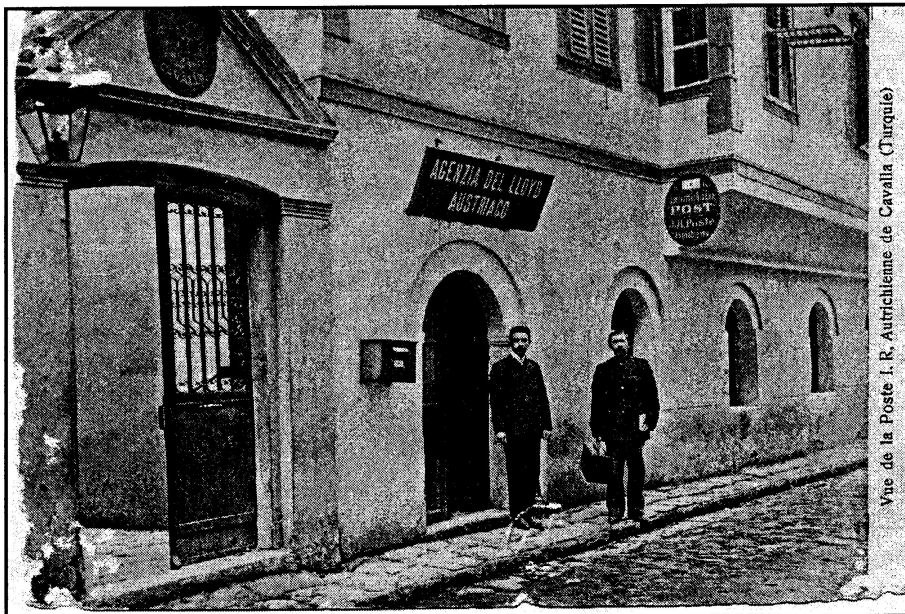
36. Είναι ο πατέρας του γνωστού ιατρού Αυγουστή Αναστασιάδη.

37. Βλ. Λάζαρου Κοεμτζόπουλου, Η απονομή της δικαιοσύνης στη Θάσο κατά τους χρόνους της εξέγερσης των κατοίκων της κατά της αγγυπτιοκρατίας (1894-1905), *Θασιακά*, τ. 9(1994-95), σ. 288.

38. Βλ. Λάζαρου Κοεμτζόπουλου, ό.π., σ. 294.

39. Το τουρκικό αυτό έγγραφο βρίσκεται στο αρχείο του Κυριάκου Παρασχοΐδη.

40. Βλ. Αμιλίας Στεφανίδου, Η πόλη - λιμάνι της Καβάλας κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας. Πολεοδομική διερεύνηση (1391-1912), Θεσσαλονίκη 1991, σ. 305.

Εικ. 3: Το αυστριακό ταχυδρομείο της Καβάλας στις αρχές του 20ού αιώνα.

στην Καβάλα, μετά την αποχώρηση των Βουλγάρων (26-6-1913), αντιμετώπισε μ' επιτυχία την έλλειψη των ελληνικών γραμματοσήμων. Χρησιμοποίησε τις δεσμίδες των βουλγαρικών γραμματοσήμων, που εγκαταλείφθηκαν στο ταχυδρομείο από τους Βουλγάρους, αφού τύπωσε πάνω σ' αυτά με κεφαλαία κόκκινα γράμματα τις λέξεις: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ. Έτσι κάλυψε όλο το πρόσωπο του τσάρου Φερδινάνδου που απεικονιζόταν στο γραμματόσημο. Από 1-7-1913 και για μικρό χρονικό διάστημα κυκλοφόρησαν σειρές των 5, 10, 15, 20, 25 και 50 λεπτών, καθώς και της μιας δραχμής. Οι σειρές αυτές σπανίζουν σήμερα.^{40α}

Σύσταση και λειτουργία του ταχυδρομείου της Θάσου

Ο ακριβής χρόνος σύστασης του ταχυδρομείου στη Θάσο μας είναι γνωστός από το έγγραφο που στέλνει στις 12-1-1903 ο μοντεσαρίφης Θάσου Μ. Κιαζήμ στο μουχτάρη του Άνω Θεολόγου και που αναφέρει: «...από σήμερα και εις το εξής θα διατρέχει και εν τη νήσω ταχυδρομείον. Επειδή ο γραμματοκομιστής του ταχυδρομεί-

40α. Βλ. Φώτη Τριάχη, Καβάλα 1912-1913, περ. «Βορειοελλαδικά», τεύχ. 21, σ. 193.

ου εις κάθε περιοδείαν του θα διανυκτερεύει μίαν εσπέραν εις το χωρίον σας, παραινείσθε όπως του υποδείξητε κατοικίαν προς διανυκτέρευσίν του»⁴¹. Η σύσταση του ταχυδρομείου στη Θάσο αναφέρεται και στην από 22/5-4-1903 επιστολή που στέλνει από το Θεολόγο ο Γιαξής Χατζησταματίου στο γιο του Σταμάτη, που εργαζόταν στη Νέα Υόρκη. Στην επιστολή αυτή αναφέρεται: «Προ μηνών συνεστήθη ενταύθα ταχυδρομείον, ώστε στο εξής στέλλε την επιστολήν απευθείας»⁴². Το ίδιο πράγμα επαναλαμβάνει και στην επόμενη επιστολή του, την οποία στέλνει στο γιο του στις 20-6-1903: «Συσταθέν ταχυδρομείον εν Θάσω από τούδε και εις το εξής, σύστηνε τας επιστολάς σου απευθείας προς εμέ»⁴³. Με την ίδρυση του ταχυδρομείου διορίζεται γραμματοκομιστής για τη διανομή της αλληλογραφίας. Ο γραμματοκομιστής περιόδευε στα χωριά της Θάσου και διανυκτέρευε σε διαφορετικό χωριό κάθε βράδυ. Τα χωριά ήσαν υποχρεωμένα να παρέχουν στο γραμματοκομιστή στέγη για διανυκτέρευση, όταν θα περνούσε.

Το πρώτο ταχυδρομείο της Θάσου δεν έλυσε βέβαια όλα τα προβλήματα. Αναμφίβολα βελτίωσε την κατάσταση και περιόρισε τις δυσκολίες που υπήρχαν. Από την αλληλογραφία του Γιαξή Χατζησταματίου (1902-1911) διαπιστώνουμε ότι μερικές φορές οι παραλήπτες των γραμμάτων δεν προλάβαιναν ν' απαντήσουν, γιατί ο γραμματοκομιστής αναχωρούσε και έπρεπε να περιμένουν ως την επόμενη εβδομάδα, όταν θα ξαναπερνούσε ο γραμματοκομιστής, για ν' απαντήσουν στα γράμματα που έπαιρναν. Διαπιστώνουμε ακόμα ότι η αλληλογραφία αργούσε μερικές φορές, αφού επιστολές από Νέα Υόρκη έφθαναν στο Θεολόγο με καθυστέρηση που ξεπερνούσε και τους δύο μήνες. Υπάρχουν και περιπτώσεις μάλιστα που χάνονταν στο δρόμο και δεν έφθαναν στον προορισμό τους⁴⁴. Ο χρόνος άφιξης μιας επιστολής από τη Νέα Υόρκη στο Θεολόγο Θάσου κυμαινόταν συνήθως σε 20-30 ημέρες⁴⁵. Μερικές φορές, πράγματι, αργούσαν, αφού ξεπερνούσαν και τους 2 μήνες. Σιγά σιγά, όμως, η κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται, ο χρόνος άφιξης συντομεύτηκε και τα ταχυδρομεία οργανώθηκαν καλύτερα.

41. Βλ. Πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων της κοινότητας Άνω Θεολόγου των ετών 1902-1904, σ. 53 και 57. Πρβλ. και Κωνσταντίνου Χιόνη, Ένα πρωτόκολλο... *Θασιακά*, τ. 2(1985), σ. 99 και Νικ. Τσιλογεώργη, Η ιστορία του Θεολόγου (1287-1912), *Θασιακά*, τ. 8(1992-93), σ. 144.

42. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, Η αλληλογραφία του Γιαξή Χ' Σταμάτη (1902-1911), *Θασιακά*, τ. 4(1987), σ. 188. Το αρχείο βρίσκεται στην κατοχή του δικηγόρου Σταμάτη Καφαντάρη.

43. Βλ. σχετική επιστολή που βρίσκεται στο αρχείο Γιαξή Χ' Σταματίου, που κατέχει ο Σταμάτης Καφαντάρης.

44. Βλ. την από 9/22-10-1902 επιστολή στο αρχείο Χατζησταματίη που αναφέρει: «Φαίνεται ότι η προηγούμενη επιστολή μου απωλέσθη καθ' οδόν».

45. Βλ. την από 17-4-1902 επιστολή, που βρίσκεται στο αρχείο Γιαξή Χ' Σταματίου, όπου αναφέρεται ότι επιστολή που γράφτηκε στη Νέα Υόρκη στις 18-3-1902, παραλήφθηκε στο Θεολόγο στις 13-4-1902. Παρόμοιες τέτοιες επιστολές υπάρχουν αρκετές στο αρχείο Χ' Σταματίου.

διάρκεια του μακεδονικού αγώνα διά μέσου του τουρκικού τηλεγραφείου. Πολύ αργότερα οι πλούσιοι καπνέμποροι της Καβάλας άρχισαν να εγκαθιστούν τα πρώτα τηλέφωνα. Από τηλεφωνικό κατάλογο του 1938 βλέπουμε ποιοι Καβαλιώτες διέθεταν τηλέφωνο στο γραφείο ή στο σπίτι τους.

Το τηλεγραφείο της Θάσου

Δε γνωρίζουμε πότε λειτούργησε στη Θάσο το πρώτο τηλεγραφείο. Πάντως στις 9/21-2-1890 υπήρχε τηλεγραφείο στο νησί, αφού από τη Σμύρνη ο Εμ. Αντωνιάδης έγραφε στο Σωτήριο Λαμπίρη, που διέμενε στο Θεολόγο: «Έλαβον την φιλικήν σας εν τη οποία μοι ζητείτε πλοίων να φορτώσει 1.500 καντάρια από αυτόθι διά Κ/νού-πολιν... Άμα λάβετε την επιστολήν μου αμέσως κάμετέ μου δύο λέξεις τηλεγραφικώς όπως ναυλώσω πλοίων εις τα 4½ και με μερικά φούντα...»⁴⁷.

Το 1872 γίνονται μεγάλες εξαγωγές τηλεγραφόξυλων από τη Θάσο. Από σχετικές σημειώσεις πληροφορούμαστε τα εξής: «*Η εκκαθάρισις λ/μού του τηλεγράφου το 1872 μετά τον κοτσάμπαση Δημήτρη Παναγιώτου*» ή «*ο λογ/σμός των χρημάτων ξυλείας τελεγράφου*»⁴⁸. Οι εξαγωγές συνεχίζονται και στα μετέπειτα χρόνια, αφού στις 4-11-1895 ο Γ. Χατζηδημητρίου ως εντολοδόχος της ανωνύμου Αυστριακής Εταιρείας των Ανατολικών Σιδηροδρόμων αναθέτει στο Ν. Ομολογίου την εκκοπή 1.000 τραπερσών⁴⁹.

Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα ο τηλεγράφος αποτελούσε το πιο διαδεδομένο μέσο τηλεπικοινωνίας. Σ' επιστολές της εποχής αυτής μνημονεύονται πολλά τηλεγραφήματα που έγιναν από τη Θάσο. Μόνο που στη Θάσο αυτή την εποχή υπάρχει ένα και μοναδικό τηλεγραφείο, που ελέγχεται από τους Τούρκους. Γι' αυτό και οι Θάσιοι αντιπρόσωποι, μετά τα αιματηρά γεγονότα του 1902, από την Καβάλα τηλεγραφούν και ενημερώνουν το χεδίβη της Αιγύπτου, την Υψηλή Πύλη και το Πατριαρχείο. Άλλωστε και στη Θάσο το ταχυδρομείο και τηλεγραφείο συστεγάζονται και τελούν υπό ενιαία διεύθυνση. Το 1910 υπάρχει οργανωμένη υπηρεσία και ο διευθυντής των δύο αυτών υπηρεσιών παρέστη μάλιστα και στη θεατρική παράσταση «*ο αγαπητικός της βοσκοπούλας*», έργο του Κορομηλά, που παρουσιάστηκε από μαθητές του Δημοτικού Σχολείου για οικονομική ενίσχυση των σχολείων του Χαμηδιέ (Λιμενάρια)⁵⁰.

47. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, *Θασιακά*, τ. 3 (1986), σ. 114.

48. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, *Θασιακά*, τ. 3 (1986), σ. 122.

49. Βλ. *Κωνσταντίνου Ι. Χιόνη*, ό.π., σ.133-134.

50. Βλ. *Αθ. Ε. Καραθανάση-Ιω. Θ. Μπάκα*, *Θασιακά Εκπαιδευτικά (1860-1910)*, *Θασιακά*, τ. 10 (1996-1997), σ. 347-348.

Τα πολεμικά γεγονότα του 1912-13, που συνταράζουν το πανελλήνιο, γίνονται γνωστά από τον τηλεγράφο και ο τηλεγράφος μετέδωσε στους Θασίους την είδηση για την πρόταση που έγινε στη συνδιάσκεψη του Λονδίνου από τις Μεγάλες Δυνάμεις για τη μη ενσωμάτωση της Θάσου στην ελεύθερη Ελλάδα, πρόταση που προκάλεσε την 1-1-1913 τις αντιδράσεις των Θασίων⁵¹.

ΕΓΓΡΑΦΑ

1⁵²

1852 Δεκεμβρίου 27

(σφρ.)

Πατρικώς σε ευχόμεθα

Λαβόντες ήδη τα δύο σου γράμματα διά της αναγνώσεως των οποίων εναρεστηθέντες τα περί της αισίου υγείας σου και τα περί της συνάξεως του μαξουλιού σπεύδομεν να σε γνωστοποιήσωμεν ότι δεν μας σημειοίς και την ποσότητα των φορτίων των ελαιών, διά τούτο εις άλλο σου γράμμα μετ' επιμελείας θέλει μας γράψεις. Σου πέμπομεν 3.000 γρόσια εσφραγισμένα με τον ίδιον γραμματοκομιστήν, αλλά γνωρίζομεν ότι είναι περιττόν να φερθή αυτού κανείς εξ ημών, επειδή έχομεν σταθεράν πεποίθησιν περί του εαυτού σου ότι δεν θέλει κάμεις καμμίαν κατάχρησιν, επομένως έχεις το ελεύθερον να κατασκευάσης την καλύβην. Εν τούτοις σε στέλλομεν ένα καζάνι καινούριον, το οποίον είχομεν διά ρακί 34 οκάδες, η τιμή του οποίου έχει 850 γρόσια, εις τρόπον ώστε θέλει πληρώσει τα 425 γρόσια ο σύντροφος του ελαιομύλου, άλλως πως θέλει πληρώσει το ενοίκιον τούτου μετά την εξαγωγήν του ελαίου. Εν τούτω απάντησίν σου περί των ελαιοδένδρων του Βουλγάρου δεν ελάβομεν και περιμένοντες, μετ' επιμελείας προσπάθησε να μας γράψης αν εκποιήθησαν ή όχι, και θέλει επιμεληθής να μας γράψης και περί του ελαιομύλου, αν εμέτρησες τα χρήματα, καθότι και εις τούτο αποσιωπάς. Όσον αφορά διά το ζευγάρι τα βόδια δεν απαντούσαμεν καμμίαν δυσκολίαν να σου τα στείλωμεν προς εννεακόσια γρόσια, πλην δεν είναι μεγάλου αναστήματος· ακολουθώς ο άνθρωπος μας είπεν ότι δεν είναι της ευχαριστήσεώς σου. Πωλείται ένα ζευγάρι ικανού αναστήματος αλλ' η τιμή

51. Βλ. *Ηλία Σακούλη*, Η είδηση της μη ενσωμάτωσης της Θάσου στο ελληνικό κράτος κατά την προεβευτική συνδιάσκεψη του Λονδίνου (1912-1913). Πρακτικά Γ΄ Συμποσίου Θασιακών Μελετών. Αφιέρωμα στον Τάσο Γριτσόπουλο, *Θασιακά*, τ. 10(1996-1997), σ. 565-569.

52. Σε δίφυλλο με διαστάσεις 0,296Χ0,209. Το κείμενο είναι γραμμένο στην 1η σελ. και συνεχίζεται και στη 2η σελ. Στην 4η σελ. αναγράφεται ο παραλήπτης και η διεύθυνσή του: «Γω τιμιωτάτω κυρίω Αναγνώστη επιτρόπω ευχετικώς εις Θάσον».

του είναι χίλια εξακόσια γρόσια αριθ. 1.600. Εάν, λοιπόν, ευχαριστείσαι εις την τιμήν ταύτην, θέλει μας γράψεις διά να φροντίσωμεν να τα αγοράσωμεν διά να σοι τα στείλωμεν. Ταύτα και μένομεν.

Ευχέται σου

Την 27 10/βρίου 1852

Οι της ιεράς και σεβασμίας μονής του Ξηροποτάμου επίτροποι προηγ. Ναθαναήλ και Γεδεών γέροντος.

2⁵³

(σφρ.)

1853 Ιουνίου 30

Πατρικώς σε ευχόμεθα

Ελάβομεν τα γράμματά σου, ανεγνώσαμεν ταύτα και χαιρόντες διά την υγείαν σου σοι απαντώμεν ότι περί των ελαιοδένδρων της σημειωθείσης γραίας συνεννοήθημεν μετά του υιού της Γρηγορίου, καθώς προφορικώς θέλει σοι είπει ο ίδιος. Σοι πέμπομεν ως μας γράφεις δύο χιλιάδες γρόσια, αριθ. 2.000, τα οποία δύνασαι να μεταχειρισθής εις τας αναγκαίας υποθέσεις του μετοχίου μας. Ελάβομεν εν τούτοις το σημειωθέν λάδι και το αρνίον και σοι πέμπομεν τα τουλούμια. Το δε εν Μαριαίς έλαιον ακόμη δεν ήλθε. Τα χρήματα του προηγουμένου ταμείου δεν του τα εγχειρίσαμεν, επειδή μας γράφεις ότι έως των Αγίων Αποστόλων θέλουν ληφθή και τα επίλοιπα. Λοιπόν τότε του τα μετρώμεν, οπότεν μας γράφεις ότι έλαβεν και τα επίλοιπα. Εν τούτοις μένομεν.

Την 30 Ιουνίου 1853

Ευχέται σου

Οι της ιεράς και σεβασμίας μονής του Ξηροποτάμου επίτροποι προηγ. Ναθαναήλ και Γεδεών γέροντος.

(Στην ώα αναγράφει.) Τα γρόσια τα οποία σε στέλλομεν είναι χίλια πεντακόσια δεκαεπτά και παράδες είκοσι, αριθ. 1517 ½· δεν ευκολύνθημεν να σε εμβάσωμεν περυσσότερα· θέλει τα λάβης παρά του ιδίου Ιωάννου Γρηγορίου εσφραγισμένα. Οι αυτοί. Σας στέλλομεν ένδεκα δερμάτια παλαιά και εικοσιδύο καινούρια άραφα.

53. Σε δίφυλλο με διαστάσεις 0,220X0,177. Το κείμενο είναι γραμμένο στην 1η σελ. Στην 4η σελ. αναγράφεται: «Τω τιμιωτάτω κυρίω Αναγνώστη παπα-Δημητρίου επιτρόπω της ιεράς μονής του Ξηροποτάμου. Εις Θάσον». Πιο κάτω από τη διεύθυνση αυτή γράφει: «Σοι πέμπομεν και ενενήντα τρεις οκάδες κουκιά».

3⁵⁴

1853 Ιουλίου 27

(σφρ.)

Την τιμιότητά σου πατρικώς ευχόμεθα

Λαβόντες το γράμμα σου μαζί με το σημειωθέν λάδι σοι πέμπομεν διά των επιφερόντων το παρόν εσφραγισμένα χίλια διακόσια γρόσια αριθ. 1.200 κατά το αυτόσε κούρσος, εκ των οποίων θέλει δίδεις και εις τον οικονόμον Στέφανον οσάκις ήθελε χρειασθή. Περί δε του Ιωάννου Γρηγορίου ως μας σημειοίς του εδώσαμεν εκατόν δεκαπέντε φλωρία Ολλανδικά, αριθ. 115, εσφραγισμένα εντούτοις επληρώσαμεν το τελωνείον διά το λάδι περί του οποίου μας γράφεις γρόσια 475 και επομένως σε απαλλάττομεν της τοιαύτης φροντίδος.

Όσον δε αφορά τον οικονόμον Στέφανον και εις ημάς είναι γνωστός ο τρόπος των πράξεών του, πλην έχοντες έλλειψιν ανθρώπου μας κάμνει, ώστε η ανάγκη πολλάκις να νικά την φιλοτιμίαν, και εις τούτο οικονόμει τα πράγματα όπως ημπορείς. Σοι πέμπομεν προσέτι εκατόν φλωρία Ολλανδικά ολότροχα διά να μας αγοράσης χιλιάς οκάδας λάδι και ας σταθή εις το μετόχιον ησφαλισμένον έως ότου να στείλωμεν να το πάρωμεν. Προσπάθησον δε να το αγοράσης όσον δυνηθής ευθυνότερον. Πεπεισμένοι όθεν εις το ευδιάθετον της καρδιάς σου και εις το σέβας όπερ προσφέρεις εις τον Τίμιον Σταυρόν μένομεν.

Τη 27 Ιουλίου 1853

Ευχέται σου

Οι της ιεράς και σεβασμίας μονής του Ξηροποτάμου επίτροποι προηγ. Ναθαναήλ Γεδεών γέροντος.

(Στην όσα:) Του μετοχίου τα νομίματα είναι επτά λίρες τουρκικές και φλωρία πέντε ρώσικα. Διά τα χρήματα του Συμεών λάβε ελαιόδενδρα και κάμε τακτικά τα έγγραφα να περιληφθώσι και πενήντα γρόσια άτινα εδώσαμεν επί χείρας του Στεφάνου. Οι αυτοί.

4

1858 Μαρτίου 3

Την υμετέραν ημίν πανοσιότητα Άγιοι Επίτροποι ταπεινώς προσκυνώ.

Μετά την ταπεινήν μου προσκύνησιν, σας ειδοποιώ ότι διά βοηθείας της Πορταϊτίσσης εκατενοδόθημεν έως Καβάλαν και από Καβάλαν εις Θάσον και κατά το παρόν εκάμαμεν αρχήν και δουλεύομεν τα ελαιόδενδρα, όντα εις κάμπον Καζαβίτι.

54. Σε δίφυλλο χαρτί με διαστάσεις 0,296X0,209. Το κείμενο είναι γραμμένο στην 1η σελ., ενώ στην 4η σελ. είναι γραμμένη η διεύθυνση: «Τω τιμιωτάτω κυρίω Αναγνώστη παπα-Δημητρίου επιτρόπω της ιεράς και σεβασμίας μονής του Ξηροποτάμου. Ευχετικώς».

Εκεί ανταμώθηκα με τον Άγγελο, για τον οποίον σας είχα ομιλήσει περί τα 3 δένδρα, οπού έχει κρατημένα. Λοιπόν, στέλνετε γρ. 300 και ελπίζω να τα λάβη ή με καλόν τρόπον ή με κακόν. Επειδή αυτά τα δένδρα αξίζουν έως 600 γρ., τα δε γρ. οπού θέλετε στείλει να τα βουλώσετε και να τα εγχειρίσητε εις τον πλοίαρχον Αναγνώστην Γιαννού. Μανθάνω ότι ο Σωτήριος Χ^η Κωνσταντίνου ότι στέλνει εις τον Αβέρκιον γράμμα διά τα κτήματά του όλα, πλην η πανοσιότης σας γνωρίζητε το καλύτερον· αυτός ως ακούω είναι πολλά βιασμένος διά να πωλήση και ελπίζω να τα δεχθή να τα κάμη με τιμήν και όχι καθώς λέγει και γράφει χωρίς τιμήν, ήτοι ξεκομμού· τόσες χιλιά(δες) γρ. και μην βιάζεσθε, επειδή είναι και άλλοι πολλοί να πωλήσωσι δένδρα με τιμήν και όχι χωρίς τιμήν. Ερχάμενος εδώ ο πλοίαρχος Ξανθός αναφέρθη εις την διοίκησιν και με εξήτησεν γρ. τριακόσια να τον πληρώσω επί λόγω ότι τον παρήγγειλα και ήλθεν με το καϊκι του αυτού, αλλά η διοίκησις δεν του έδωσεν τέλος και έστω εις είδησίν σας, επειδή αυτός έρχεται εις Παντοκράτορα με το πλοίον του· περί δε τα οκτακόσια ήθελον να τα στείλω αλλ' επειδή το πλοίον δεν εγνώριζε εις ποίον μέρος ήθελεν ελθή, τούτου ένεκα με δεύτερον πλοίον θέλω σας τα στείλει. Ταύτα μεν αναπροσκυνών μένω εις τα ίδια.

1858 Μαρτίου 3

Κακή Ράχη

Αγαθάγγελος μοναχός Ιβηρίτης

(Προσθήκη στο τέλος) Σε 15 ή 20 ημέρες φθάνω και εγώ προς είδησίν σας· η αιτία που ζητεί τα γρόσια ο Ξανθός δεν είναι άλλη αλλά όταν ήτον αυτού και εκοντήσατε το καϊκι του και λέγει πως το εχαλάσαμεν και δεν το πληρώνομεν. Ο ίδιος.

5⁵⁵

1858 Απριλίου 10

Πανοσιότατοι άγιοι επίτροποι της σεβασμίας και ιεράς μονής των Ιβήρων ταπεινώς προσκυνούμεν!

Μετά δε τας ταπεινάς μας προσκυνήσεις υγιαίνομεν και ημείς διά ευχών σας μέχρι της ώρας. Περικαλούμεν να μας στείλετε δύο τακίμια τροβάδες, επειδή μας αναγκαιούν. Έλαβον και τα 800 γρόσια εις μονέδα αγιορείτικην. Ομοίως έλαβον και το συνηθισμένον αλεύρι καθώς και κριθάρι και τέσσερα ζουνάρια πέταλα και εκατόν καρφία με τον κύριον Μάρκον Παπά. Περικαλούμεν τώρα με τον ίδιον Μάρκον Παπά να μοι στείλετε δύο μουτζούρια κριθάρι, επειδή φέτους η άνοιξις δεν έγινεν

55. Το έγγραφο είναι στα χέρια μου από φωτοτυπία. Στην πίσω σελίδα αναφέρεται και ο αποστολέας και η διεύθυνση του παραλήπτη: «Τη 10 Απριλίου 1858 του εν Κάστρω της Θάσου οικονόμου γερο-Γερασίμου» και στη μέση αναγράφεται: «Τοις πανοσιωτάτοις αγίοις επιτρόποις της σεβασμίας και ιεράς μονής των Ιβήρων προσκυνητός. Εις Άγιον Όρος Άθω».

χόρτου εις του μέρους μας ολωσδιόλου. Ταύτα· η δε ευχή της Πανοσιότητός σας εἶη μεθ' ημών.

1858 Απριλίου 10 Κάστρον Θάσου.

Τέκνα σας αγαπητά και πειθήνια

Δούλος της Γεράσιμος Οικονόμος

Προσκυνώ σας

Γεώργιος Παπά Γιαννάκης επίτροπός σας ταπεινῶς προσκυνώ σας.

6⁵⁶

1869 Φεβρουαρίου 7

Οσιώτατε Γεράσιμε Ιβηρίτα, οικονόμε του εν Κάστρον της νήσου Θάσου Ιβηρικού ημών μετοχίου, ευχόμεθά σε ολοψύχως και σοι ειδοποιούμεν ότι ελάβομεν τα σταλέντα προς ημάς γραμματά σου και είδομεν τα εν αυτοίς γεγραμμένα ότι εδανείσθης χρήματα από αυτού διά να πληρώσης τα ημερομίσθια της συνάξεως των ελαιών και άλλων αναγκών και εξόδων· όθεν και κατά την αίτησίν σου ιδού σοι εξαποστέλλομεν διά του ιδίου επιδότου του παρόντος μας καπετάν Δημήτρη Θασίτου γρόσια τρεις χιλιάδας και πεντακόσια, αριθ. 3506, εις γρούππον εσφραγισμένον και επιγεγραμμένον, συνιστάμενα εις τα ακόλουθα είδη μονέδων.

Δέκα λίρες Τουρκίας	γρ. 116	γρ. 1160
Είκοσι Ολλανδικά προς	γρ. 61	γρ. 1220
Δεκατέσσερα άσπρα μετζίτια προς	γρ. 23	γρ. 322
Δέκα φουντούκια προς	γρ. 42	γρ. 420
Τρεις λίρες Αιγυπτιακές προς	γρ. 128	γρ. 384
ήτοι το όλον γρ. τρεις χιλιάδας πεντακόσια εξ		γρ. 3506

εκ των οποίων θέλεις πληρώσει τα όσα έλαβες δάνεια, τα επίλοιπα θέλεις μεταχειρισθή εις τας ανάγκας του μετοχίου. Διά του ιδίου δε σοι εξαποστέλλομεν και τρία τακούμια ελαιοτορβάδες· τουλούμια δε θέλομεν σοι εξαποστείλει ακολουθως. Και ταύτα μεν επί του παρόντος, επευχόμενοι δε πως και το εύγαλμα του ελαιου, κάμητε εν υγεία. Πρόσφερε τας ολοψύχους εν Κυρίω ευχάς μας και εγκαρδίους προσαγορεύσεις μας προς όλους τους εντιμοτάτους προκρίτους της χώρας και λοιπούς καλοθελητάς του μοναστηρίου μας, οίτινες σε ενκόλυναν εις τας ανάγκας του μετοχίου μας. Εξαιρέτως δε ευχόμεθα τον αξιότιμον επίτροπόν μας κύ-

56. Το έγγραφο δημοσιεύεται από φωτοτυπία που έχω στα χέρια μου. Το κείμενο είναι γραμμένο στην 1η και συνεχίζεται στη 2η σελ. Στην 4η σελ. αναγράφεται: «Τω οσιωτάτω εν μοναχοίς Γερασίμω Ιβηρίτη, οικονόμω του εν Κάστρον της νήσου Θάσου Ιβηρικού μετοχίου ευχετικῶς. Εις χ. Κάστρον. Συνοδεύεται το παρόν και δι' ενός γρούππου εσφραγισμένου και επιγεγραμμένου. Κάστρον».

ριον Αναγνώστην Γεωργίου, ευχόμενοι προς Θεόν υπέρ της αγαθής υγείας και ευ-
ημερίας του. Και αύθις δε σε ευχόμεθα ολοψύχως· εἴης δε υγιαίνων εν Κυρίῳ!

1869 Φεβρουαρίου 7, Ιβήρων

Οι εν Χριστῷ ευχέται σου

+Οι ἐπίτροποι της ιερᾶς και σεβασμίας μονῆς Ιβήρων Γρηγόριος και
Δανιήλ οι αρχιμανδρίται μετά των συν ημῖν εν Χριστῷ ἀδελφῶν!

7⁵⁷

1869 Μαΐου 6

Οσιώτατε Γεράσιμε Ιβηρίτα, οικονόμε του εν Κάστρω της νήσου Θάσου Ιβηριτι-
κού ημών μετοχίου, ευχόμεθά σε ολοψύχως συν το Χριστός ανέστη! Και σοι ειδο-
ποιούμεν ότι ελάβομεν το γράμμα σου με τον Γεράσιμον, οικονόμον Καλῆς Ράχης,
και είδομεν τα εν αὐτῷ γεγραμμένα σου. Ελάβομεν και το λάδι οπού μας έστειλες με
το μοναστηριακόν καῖκι οκάδες εννεακόσιες τριάντα τέσσαρες εις δεκαεννέα του-
λούμια, τα οποία τουλούμια σοι τα στέλλομεν πάλιν οπίσω με τον οικονόμον Γερά-
σιμον· με τον ίδιον σοι στέλλομεν και τρία τακούμια ελαιοτροβάδες διά να ευκο-
λυνθῆς εις την εξαγωγήν του ελαίου. Ελάβομεν συνάμα και το οποίον έστειλες μέλι
οκάδες δεκατέσσαρες διά το σκευοφυλάκιον και τας πεντακοσίας οκάδες δαδί. Σοι
εξαποστέλλομεν με τον ίδιον Γεράσιμον οικονόμον και τον τεσκερέν του τελωνείου
υπογεγραμμένον από τον εδώ τελώνην διά να τον δώσης εις το ανήκον μέρος του.
Και ταῦτα μεν εις ἀπάντησιν των γραφομένων σου· εἴης δε υγιαίνων εν Κυρίῳ!

Της οσιότητός σου εν Χριστῷ ευχέται.

+Οι ἐπίτροποι της ιερᾶς και σεβασμίας μονῆς Ιβήρων μετά των συν ημῖν εν Χρι-
στῷ ἀδελφῶν!

1869 Μαρτίου 6, Ιβήρων.

8⁵⁸

1869 Μαΐου 29

Οσιώτατε γέρο-Γεράσιμε Ιβηρίτα, οικονόμε του εν Κάστρω της Θάσου Ιβηριτι-
κού ημών μετοχίου, ευχόμεθά σε ολοψύχως και σοι ειδοποιούμεν ότι αποστέλλομεν
το μοναστηριακόν μας καῖκι διά να φορτώση το όσον λάδι έχεις εβγαλμένον, έτοι-

57. Το κείμενο είναι γραμμένο στην 1η σελ., ενώ στην πίσω σελ. αναφέρεται: «Τω οσιωτάτω εν μοναχοῖς Γερασίμω Ιβηρίτη, οικονόμω του εν Κάστρω της Θάσου Ιβηριτικού μετοχίου ευχετικῶς. Εις Κάστρον της νήσου Θάσου».

58. Το κείμενο είναι γραμμένο στο εσωτερικό μέρος της σελ., ενώ στην εξωτερική επιφάνεια αναγράφεται η διεύθυνση: «Τω οσιωτάτω εν μοναχοῖς Γερασίμω Ιβηρίτη, οικονόμω του εν Κάστρω της Θάσου Ιβηριτικού ημών μετοχίου ευχετικῶς. Εις Κάστρον».

μον· όθεν η οσιότης σου όσον λάδι έχει έτοιμον να το φορτώσης με τα τουλούμια και να μας το στείλεις με το καΐκι και αφού αδειάσομεν το λάδι, θα σοι στείλομεν πάλιν τα τουλούμια διά να φορτώσης το επίλοιπον λάδι.

Ότω τοίνυν ποιήσον ως σοι γράφομεν· είης δε υγιαίνων εν Κυρίω!

1869 Μαΐου 29, Ιβήρων.

+Οι επίτροποι της ιεράς και σεβασμίας μονής Ιβήρων μετά των συν ημίν.

9

1872 Μαΐου 29

(σφρ.)

1872 Μαΐου 29, Ιβήρων

Οσιώτατε Γεράσιμε Ιβηρίτα, οικονόμε του εν Κάστρω της Θάσου Ιβηριτικού ημών μετοχίου, ευχόμεθά σε ολοψύχως και ειδοποιούμεν τη οσιότητί σου ότι τας προλαβούσας σοι είχαμεν στείλει με κάποιον Θασίτην έναν φάκελλον περιέχοντα τας δύο παραγγελθείσας μετριότητας και γράμμα μας διά τον άγιον Μαρωνείας, προς τον οποίον εγράφαμεν περί της υποθέσεώς σου. Δεν αμφιβάλλομεν ότι έλαβες τον φάκελλον εκείνον και έπραξες κατά τα γραφόμενα του μοναστηρίου. Και ήδη δε σοι ειδοποιούμεν ότι ελάβομεν το γράμμα σου και είδομεν να μας γράφης ότι το λάδι είναι έτοιμον και να στείλωμεν να το πάρωμεν· είδομεν και ότι αι εκατόν οκάδες ελαίες έδωκαν είκοσι οκάδες λάδι· ως φαίνεται αι εφετινές ελαίες ήσαν παχύτερες από τες άλλες χρονές· αποστέλλομεν λοιπόν το καΐκι μας διά να φορτώση το λάδι· φέρει μεθ' εαυτού και τα αναγκαιούντα τουλούμια και φροντίσατε να το φορτώσητε τακτικώς διά να μη βλαφθώσι τίποτε. Περί δε του λαδιού οπού μας γράφεις ότι είναι εις την Καβάλαν οκτώ γρόσια η οκά το λάδι και πενήντα παράδες η οκά το σιτάρι, είναι συμφερότερα να φροντίσης από την Καβάλαν, διότι εδώ εις το Άγιον Όρος το σιτάρι παρακάτω από τους εξήντα πέντε με αγορείτικην μονέδα, δηλαδή με εκατόν τέσσαρα γρόσια την λίραν, δεν το δίδουν· το μοναστήρι δύναται να σοι κάμη χάριν ως αδελφόν του μοναστηρίου, να σοι χαρίση τους πέντε παράδες, δηλαδή εξήντα παράδες την οκάν να σοι δώση σιτάρι· το λάδι, όμως, περισσότερον από εξ γρόσια δεν το λαμβάνει, δηλαδή τέσσαρες οκάδες σιτάρι μίαν οκάν λάδι· και αν θέλεις πούλησε εις την Καβάλαν το λάδι και σοι δίδομεν σιτάρι με τους παράδες. Ταύτα, λοιπόν, σοι ειδοποιούμεν· είης δε υγιαίνων εν Κυρίω!

Της οσιότητός σου οι εν Χριστώ ευχέται.

+Οι επίτροποι της ιεράς και σεβασμίας μονής Ιβήρων μετά των συν ημίν.